

Beheerplan begraafplaats Uithoorn 2022-2026

1 Inleiding

Voor u ligt het effectgestuurd Beheerplan Begraafplaats van de gemeente Uithoorn voor de periode 2022-2026.

1.1 Scope en afbakening

Dit beheerplan is een uitwerking van het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) en een actualisatie van het bedrijfsplan 2014-2017 daarmee tactisch/operationeel van aard. Het IBOR is leidend voor de strategische visie op de openbare ruimte. Dit beheerplan werkt de strategie verder uit in maatregelen, werkzaamheden en een financiële onderbouwing.

Dit beheerplan geeft geen gedetailleerde beschrijving van alle werkzaamheden en processen die op de begraafplaats voorkomen, maar werkt met maatregelpakketten (bij elkaar horende werkzaamheden die een bepaald doel dienen).

In dit beheerplan wordt het beheer en onderhoud en de bijbehorende kosten van de aanwezige bebouwing niet apart toegelicht. Deze zijn opgenomen in de nota Vastgoed gemeente Uithoorn 2015-2019. De planning voor actualisatie van dit document is onbekend, zo lang wordt gehandeld in de geest van deze nota.

1.2 Doelstelling

Het Beheerplan Begraafplaats Uithoorn 2022-2026 geeft invulling aan de vraag hoe we omgaan met de gemeentelijke begraafplaats, aan welke randvoorwaarden we moeten voldoen, welke standpunten de gemeente hanteert, hoe we dit gaan uitvoeren en wat de financiële situatie is van de begraafplaats.

De algemene effecten en speerpunten vanuit het IBOR worden uitgewerkt naar praktische uitgangspunten en een financiële uitwerking. Er wordt rekening gehouden met de gedefinieerde ambitieniveaus binnen de ruimtelijke projecten. Binnen de (sectorale) beheerplannen zijn hiervoor de volgende onderdelen uitgewerkt:

- **Beeldkwaliteit:** deze geeft aan op welk beeldkwaliteitsniveau de openbare ruimte onderhouden dient te worden binnen dagelijks onderhoud om een bepaalde bijdrage aan het algemene effect te bereiken. Op de gemeentelijke begraafplaats valt alle openbaar toegankelijke ruimte onder de openbare ruimte, uitgezonderd de grafbedekkingen en monumenten. Het IBOR geeft aan welke speerpunten binnen de negen thema's bereikt moeten worden. De speerpunten worden vertaald in beeldkwaliteitslatten voor het dagelijks onderhoud.
- **Risicomatrix:** deze matrix dient als hulpmiddel om de prioritering van planmatig onderhoud te maken en als onderbouwing bij de begrotingscyclus. Aan de hand van de negen thema's wordt de risicomatrix ingevuld. De thema's vormen een onderdeel van de afwegingsmethode voor het prioriteren van planmatig onderhoud van de openbare ruimte.

Naast de onderhoudskwaliteit is ook de kwaliteit van dienstverlening voor de begraafplaats belangrijk. De betekent bijvoorbeeld dat nabestaanden en bezoekers altijd netjes en met gevoel voor de omstandigheden te woord worden gestaan. Er moet ook adequaat gehandeld (kunnen) worden bij vragen en verzoeken.

1.3 Totstandkoming

Er is een verkenning uitgevoerd van de huidige (beleids-)documenten die betrekking hebben op de begraafplaats. Daarnaast zijn interviews gehouden met verschillende medewerkers die betrokken zijn bij (het beheer van) de begraafplaats.

1.4 Besluitvorming

Dit beheerplan wordt vastgesteld door het college van B&W. De gemeenteraad wordt een exemplaar ter kennisgeving gestuurd.

In dit beheerplan worden ook de daadwerkelijke financiële consequenties inzichtelijk gemaakt. Indien extra financiële middelen noodzakelijk zijn die bijdragen aan het realiseren van de speerpunten en al-

gemene effecten te realiseren wordt dit via een tussentijdse rapportage of in de P&C-cyclus aan het bestuur voorgelegd ter besluitvorming.

1.5 Leeswijzer

Allereerst worden in hoofdstuk 2 de wettelijke kaders kort beschreven. In hoofdstuk 3 wordt stilgestaan bij de gemeentelijke beleidsuitgangspunten. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de huidige situatie op de begraafplaats en staan we stil bij de kwaliteit en effecten ervan. In hoofdstuk 5 staat beschreven hoe we de doelen bereiken. Hoofdstuk 6 gaat in op landelijke en plaatselijke ontwikkelingen. Hoofdstuk 7 beschrijft de financiële uitwerking. Hoofdstuk 8 behandelt ten slotte de ontwikkelagenda voor de (nabije) toekomst.

2 Wettelijk kader

Iedere gemeente is wettelijk verplicht een begraafplaats te hebben, de mogelijkheid te geven tot begraven, zorg te dragen voor een begrafenis als een overledene geen nabestaanden heeft en een register te voeren. Dit is opgenomen in de *Wet op de lijkbezorging* en het *Besluit op de lijkbezorging*. De opgenomen verplichtingen tot zorg en verantwoordelijkheid zijn algemeen opgezet, waardoor een gemeente binnen de wettelijke kaders zelf een invulling moet geven aan het proces, de uitvoering en de bijbehorende toewijding.

De Wet op de lijkbezorging is geen milieuwet. Het streven om het voor nabestaanden mogelijk te maken op een goede manier afscheid van de overledene te nemen staat voorop. Omdat milieuaspecten wel degelijk tot problemen kunnen leiden is de *Inspectierichtlijn lijkbezorging* opgesteld.

Begraafplaatsen zijn openbaar toegankelijk en vervullen een belangrijke rol in de samenleving. Niet alleen nabestaanden bezoeken de begraafplaats in het proces van rouwverwerking, ook de rust, de sfeer en de groene omgeving trekken mensen aan. De wettelijke zorgplicht, die geldt voor de openbare ruimte is daarom ook van toepassing op de begraafplaats.

2.1 Wet op de lijkbezorging

De Wet op de lijkbezorging (Wlb) beschrijft de richtlijnen, verplichtingen en verantwoordelijkheden in de zorg voor het lichaam van een overleden persoon. De nabestaanden van de overleden persoon worden geacht de lijkbezorging op zich te nemen. De gemeente is verantwoordelijk voor het verschaffen van de gelegenheid tot de lijkbezorging en draagt als houder van de begraafplaats zorg voor een belangrijk deel van de uitvoering hiervan. Wanneer er niemand gevraagd kan worden zorg te dragen voor de lijkbezorging van de overleden persoon, dan komt deze verantwoordelijkheid de burgemeester toe op kosten van de gemeente.

In de Wlb is een aantal verantwoordelijkheden met betrekking tot de lijkbezorging vastgelegd voor de houder van een begraafplaats. Er moet rekening gehouden worden met procedures die doorlopen moeten worden na het overlijden en eisen waaraan de begraafplaats moet voldoen.

De wet maakt onderscheid tussen particuliere en algemene graven, waarbij het hebben van grafrecht het grootste verschil is. Algemene graven worden door de houder van de begraafplaats beschikbaar gesteld en bevatten geen grafrecht. Na de minimale wettelijke grafstuurtermijn van 10 jaar is er geen verlengingsplicht, waardoor de houder van de begraafplaats de uitgiftetermijn bepaalt.

Grafrecht wordt wel verkregen bij een particulier graf en biedt rechthebbenden de mogelijkheid tot het bepalen wie voor welke termijn in het graf begraven wordt. Het grafrecht wordt verleend voor onbepaalde of voor bepaalde tijd (minimaal 10 jaar). De houder van de begraafplaats is hierbij verplicht om de rechthebbenden ruim voor het ten einde lopen van de uitgiftetermijn te informeren en de gelegenheid te bieden het grafrecht te verlengen. Hiermee bepaalt enkel de rechthebbende wanneer het grafrecht wordt beëindigd.

Het grafrecht kan onder in het Wlb staande voorwaarden ook vervallen wanneer het graf zichtbaar verwaarloosd is (bijvoorbeeld verzakt, ingezakt, gebroken of zwaar verweerd) en verwaarloosd blijft nadat de nabestaanden op de situatie zijn gewezen door de houder van de begraafplaats.

2.1.1 Besluit op de lijkbezorging

Het Besluit op de lijkbezorging is een uitwerking van de Wet op de lijkbezorging en beschrijft de praktische bepalingen ten aanzien van bijvoorbeeld de inrichting van de graven. Hiermee moet rekening worden gehouden bij het delven van de graven. Het geeft daarnaast voorschriften over de wijze van cremieren en hoe om te gaan met vervoer van lichamen. Ook staan hierin de voorschriften waaraan het verplichte register moet voldoen.

2.1.2 Wijziging van de Wet op de lijkbezorging

De Wet op de lijkbezorging blijft in beweging om aan te blijven sluiten op de wensen van de nabestaanden. De ingezette voorbereiding van de modernisering van de Wlb is door de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus voor uitvaarten echter uitgesteld. De nieuwe planning is op dit moment (december 2021) nog niet bekend.

De volgende onderwerpen komen in de wetswijziging aan de orde:

- nieuwe vormen van lijkbezorging, zoals resomeren waarbij het lichaam wordt opgelost in een vloeistof;
- bestemming van het lichaam, zoals het schrappen van de bewaartermijn van de asbus, het vereenvoudigen van afwijken van graftermijnen en de verduidelijking van de regeling voor achtergebleven asbussen. Ook wordt in een beperkt aantal gevallen een gezamenlijke begrafenis of crematie mogelijk;
- natuurbegraven en gebruik van duurzame kisten of doeken wordt mogelijk;
- uitbreiding mogelijkheden voor digitale informatiestromen en werkprocessen.

2.2 Inspectierichtlijn lijkbezorging

De Inspectierichtlijn lijkbezorging is opgesteld door de Inspectie van de Volksgezondheid voor de Milieuhygiëne en vormt een aanvulling op de Wet op de lijkbezorging. Deze richtlijn is opgesteld om de lijkbezorging zo goed mogelijk binnen de milieuhygiënische randvoorwaarden uit te voeren met behoud van een goede zorg voor de overledene.

De richtlijn gaat onder andere in op:

- de bodemgesteldheid en het grondwaterpeil;
- milieuhygiënische aspecten van asbestemmingen;
- het opgraven en herbegraven van lijken en stoffelijke resten;
- het ruimen van graven.

2.3 Arbowet

In de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) zijn diverse bepalingen opgenomen met betrekking tot veiligheid bij de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden en het delven en sluiten van graven. In dit beheerplan wordt er van uit gegaan dat de werkzaamheden worden uitgevoerd met inachtneming van deze bepalingen.

2.4 Zorgplicht

De zorgplicht is vastgesteld in het Burgerlijk Wetboek en stelt eisen aan technische veiligheid. De wet regelt in algemene zin wanneer een rechtspersoon aansprakelijk gesteld kan worden voor schade of letsel. Voor de openbare ruimte betekent dit dat de gemeente moet kunnen aantonen regelmatig onderhoud te plegen en de technische staat van objecten te inspecteren, zodat de veiligheid in de openbare ruimte gehandhaafd blijft. Als de gemeente dit niet of in onvoldoende mate doet kan zij aansprakelijk gesteld worden voor nalatigheid.

3 Gemeentelijk kader

3.1 Beleid

In het IBOR wordt expliciet ingezet op de rol van de openbare ruimte voor maatschappelijke vraagstukken op de lange termijn. In het beleidsplan zijn negen thema's opgenomen die hoog op de landelijke en gemeentelijke agenda staan. Gedegen beheer van de openbare ruimte draagt (integraal) bij aan het behalen van de doelstellingen van deze thema's.

Thema's IBOR:

- Gezondheid
- Veiligheid
- Biodiversiteit
- Energietransitie
- Circulaire economie
- Verstedelijking
- Sociale cohesie
- Mobiliteit en toegankelijkheid
- Klimaatadaptatie

Dit beheerplan beschrijft hoe de te nemen concrete maatregelen voor de korte en middellange termijn bijdragen aan de negen thema's uit het IBOR. Hierin worden duidelijke richtlijnen geformuleerd voor de uitvoerende partijen in het beheer van de openbare ruimte. Een onderdeel van de richtlijnen betreft

de beeldkwaliteit voor bepaalde onderdelen van de begraafplaats. Of de gevraagde beeldkwaliteit wordt behaald kan worden getoetst door middel van schouwen.

De algemene effecten vanuit het IBOR waaraan de openbare ruimte moet bijdragen zijn in willekeurige volgorde opgesomd in onderstaande tabel.

Algemeen effect	Doelstelling
Gezondheid	De openbare ruimte draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid van de inwoners
Veiligheid	De openbare ruimte is fysiek en sociaal veilig en draagt bij aan een veilig gevoel van en veilig gebruik door de gebruikers
Biodiversiteit	De openbare ruimte draagt bij aan behoud en verhogen van diversiteit in flora en fauna
Energietransitie	De openbare ruimte wordt uiterlijk in 2050 volledig beheerd zonder energie uit fossiele bronnen en biedt ruimte voor opwekking en levering van energie
Circulaire economie	De openbare ruimte legt zo min mogelijk beslag op nieuwe grondstoffen en zet in op gebruik van bestaande grondstoffen
Verstedelijking	De openbare ruimte is bestand tegen een toenemende gebruiksdruk en de gebruikers voelen zich verbonden met de (woon)omgeving om in te verblijven en te wonen
Sociale cohesie	De openbare ruimte nodigt uit om samen te komen en activiteiten te ondernemen
Mobiliteit en toegankelijkheid	De openbare ruimte en voorzieningen zijn goed toegankelijk en bereikbaar voor iedereen, zijn aantrekkelijk en nodigen uit om gebruik van te maken
Klimaatadaptatie	De openbare ruimte is afdoende bestand tegen toekomstige extreme weersinvloeden en draagt bij aan de reductie van wateroverlast, hittestress en droogtestress

Tabel 1 Algemene effecten openbare ruimte vanuit IBOR Uithoorn

3.2 Beheersverordening en Uitvoeringsbesluit grafbedekking 2015

De gemeente Uithoorn heeft het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats vastgelegd in een beheersverordening. De vigerende beheersverordening is door de gemeenteraad vastgesteld op 23 mei 2014 en is in januari 2015 in werking getreden. Hierin is onder meer bepaald welk type grafrechten worden verleend en onder welke voorwaarden. Daarnaast is beschreven aan welke voorwaarden moet worden voldaan alvorens er iemand mag worden begraven (zoals administratieve handelingen, begraaftijden).

In het Uitvoeringsbesluit grafbedekking 2015 is nader beschreven wat de voorwaarden zijn voor de toepassing van grafbedekkingen. De rechthebbende of belanghebbende is verplicht, voor eigen rekening, de grafbedekking behoorlijk te onderhouden of te herstellen.

In de **beheersverordening** staan eisen voor:

- openstelling, orde en rust
- voorschriften voor lijkbezorging
- indeling en uitgifte der graven
- grafbedekkingen
- ruiming van graven, urnengraven en urnennissen

In het **uitvoeringsbesluit grafbedekking** staan eisen voor:

- gedenktekens en asbussen
- grafbeplanting en -bedekking

3.3 Visie

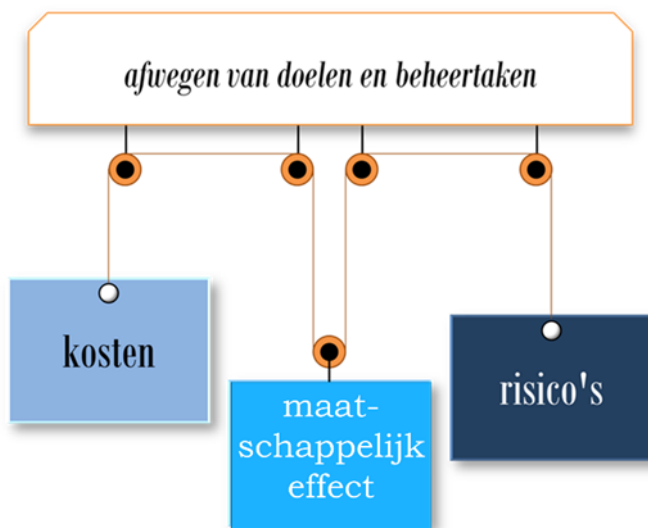
In de maatschappij is er een trend naar meer individualiteit. Dit zien we ook op de begraafplaats terug. Mensen willen steeds meer een persoonlijke invulling geven aan het afscheid nemen, de manieren van het rouwen en de vormen van begraven en de grafbedekking. Gemeente Uithoorn hecht aan de vrijheid op het gebied van de persoonlijke invulling van een uitvaart en begrafenissen, voor zover deze passen binnen de Wet op de lijkbezorging en de Beheersverordening.

De visie op de begraafplaats en het begraven in Uithoorn is:

De begraafplaats biedt een aantrekkelijke omgeving als laatste rustplaats. De groene, goed onderhouden inrichting nodigt uit om te gedenken en te herinneren. Bezoekers voelen zich welkom. De gemeente geeft door een goede exploitatie en een goed beheer invulling aan duurzame instandhouding, passend binnen de geldende wetgeving.

Aan deze visie zijn de volgende doelstellingen gekoppeld:

1. Aansluiten op de thema's uit het IBOR;
2. Een kostendekkende exploitatie;
3. Actief aanbieden van verschillende wijzen van begraven en asbestemmingen;
4. Zorgen voor voldoende capaciteit (begraven en asbestemmingen);
5. Borgen van een goede kwaliteit dienstverlening.

3.4 Exploitatie

Voor veel mensen heeft de begraafplaats een grote emotionele betekenis, een plaats om te herdenken en te bezinnen. Tegelijkertijd is het beheren van een begraafplaats een bedrijfsmatige activiteit die de gemeente uitvoert voor haar burgers. Daar hoort een gezonde exploitatie bij, maar dat blijkt lastig te zijn. Er is steeds meer vraag naar mogelijkheden voor een persoonlijke invulling, een hoge kwaliteit en serviceniveau. Daarnaast is begraven niet meer de norm, jaarlijks daalt het aantal begrafenissen en neemt het aantal crematies toe. De gemeente heeft wel de wettelijke verplichting om begraven mogelijk te maken. De kosten voor het beheer en onderhoud van de begraafplaats komen ieder jaar terug. Het maakt daarbij niet veel uit of er veel of weinig begrafenissen plaatsvinden.

De vraag is dan ook, net als in veel andere gemeenten: kan de begraafplaats kostendekkend worden geëxploiteerd, terwijl we toch voldoen aan de vraag van de bewoners en ook nog zonder dat de tarieven onacceptabel hoog worden? Landelijk zijn dekkingspercentages onder de 80% eerder regel dan uitzondering terwijl gemeentebesturen graag de 100% willen bereiken.

Om een hogere dekkingsgraad te bereiken zijn er in de kern de volgende opties waar op verschillende manieren invulling aan kan worden gegeven om dit te bereiken.

- Verlagen van de kosten
- Verhogen van de inkomsten
- Dekken van een deel van de kosten vanuit andere dekkingsbronnen

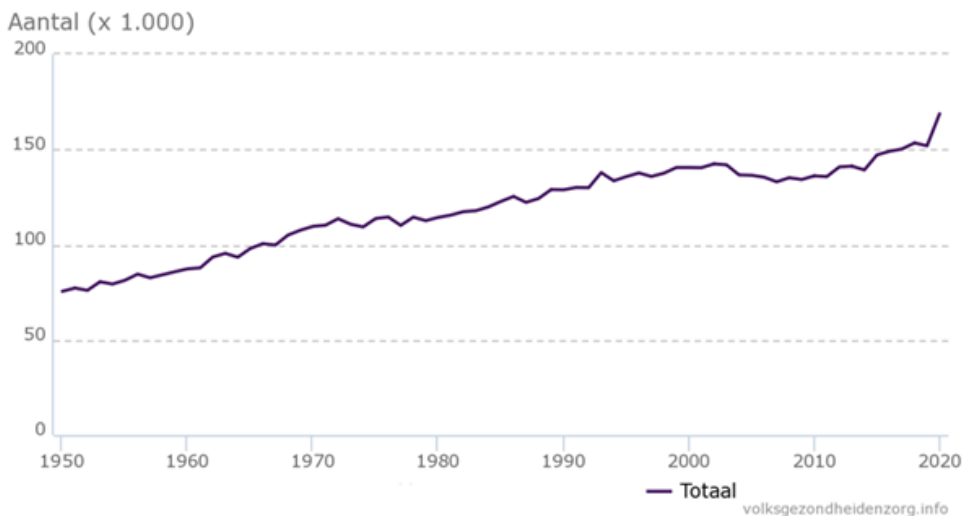
Het bereiken van een hoge(re) dekkingsgraad voor de algemene begraafplaats in Uithoorn is uitgewerkt in hoofdstuk 7 Financiën.

3.5 Capaciteit

De toekomstige vraag naar grafruimtes is afhankelijk van de ontwikkelingen in het sterftecijfer, de verhouding tussen begraven en cremieren en of het aanbod aansluit bij de wensen van gebruikers. De verwachting is dat het aantal sterfgevallen de komende jaren toeneemt. Dit komt door de vergrijzing. De verwachting landelijk is dat meer mensen zullen kiezen voor een crematie, terwijl het aantal begrafenissen ongeveer gelijk zal blijven.

In onderstaande grafiek is de landelijke ontwikkeling van het sterftecijfer van de afgelopen 70 jaar weergegeven. De prognose van het CBS is dat de stijging nog ongeveer 20 jaar toeneemt en daarna licht gaat dalen.

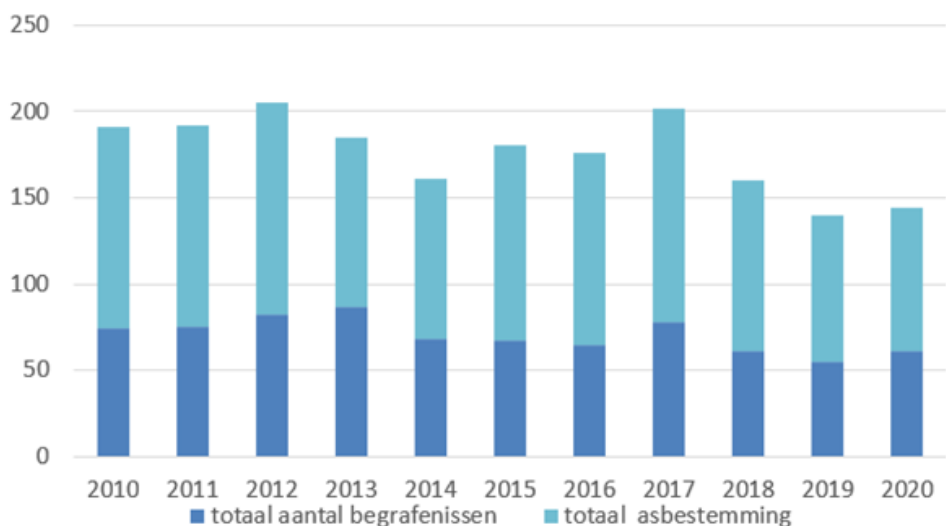
Absolute sterfte 1950-2020

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek

Voor het opstellen van de gemeentelijke begroting wordt de ontwikkeling ingeschat op basis van eigen ervaringscijfers. Deze ervaringscijfers worden jaarlijks geactualiseerd.

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het aantal begrafenissen en het plaatsen van asbussen op de begraafplaats Uithoorn weergegeven. Opmerkelijk is dat in tegenstelling tot de landelijke prognose van het stijgende sterftecijfer een dalende trend is te zien in begrafenissen en urnenplaatsingen.

3.6 Graftypen en asbestemmingen

Op de begraafplaats worden de volgende graftypen en mogelijkheden voor het bestemmen van as aangeboden:

- algemene en particuliere graven;
- kindertuin voor overledenen tot 12 jaar (kindergraven);
- urnenkelders (urnengraf of (bij-)plaatsing in particulier graf);
- urnennissen (urnenmuur/columbarium);
- verstrooiingsplaats (strooiveld).

De gemeente maakt onderscheid tussen particuliere graven en algemene graven. Het college verleent voor de tijd van tien of twintig jaar het recht op een particulier graf. Algemene graven worden uitgegeven voor een eenmalige termijn van tien jaar.

In enkele situaties zijn twee particuliere graven naast elkaar tot een dubbel (familie-)graf gemaakt.

3.6.1 Islamitische graven

Een deel van de graven is geschikt om volgens Islamitische gebruiken, op niet-conservatieve wijze, te begraven. Deze graven zijn niet uitsluitend beschikbaar voor dit type begrafenissen, ook niet-moslims worden hierin begraven. Voor deze graven gelden de reguliere regels van grafgrust en verlengingen. Er is geen sprake van eeuwigdurende grafgrust.

Naar deze graven is tot nu toe nog niet heel veel vraag. Er hebben twee begrafenissen op deze wijze plaatsgevonden.

3.6.2 Herdenkingsmonument

Bij het strooiveld is een herdenkingsmonument geplaatst. Deze zuil, waarop plaatjes bevestigd kunnen worden met de naam van de verstrooide overledene, biedt een herdenkingsplek voor nabestaanden die daar behoefte aan hebben.

Een dergelijke voorziening is er niet voor nabestaanden die behoefte hebben aan een herdenkingsplek maar geen graf (meer) hebben om naar toe te gaan.

3.6.3 Historische graven

De begraafplaats dateert van 1967. Er zijn geen graven aanwezig met bijzondere historische betekenis.

4 Beschrijving begraafplaats

4.1 Bijdrage aan maatschappelijke thema's

De huidige bijdrage van de begraafplaats aan de negen thema's uit het IBOR is hieronder weergegeven.

De begraafplaats draagt veel bij aan de thema's gezondheid, sociale cohesie en biodiversiteit. De bijdrage van de begraafplaats is niet op alle thema's gelijk. Dit is verklaarbaar doordat op sommige thema's een duidelijke bijdrage geleverd wordt en er op andere thema's minder invloed is vanuit de begraafplaats. Ook zijn enkele thema's vrij nieuw en nog volop in ontwikkeling.

De begraafplaats kan het meest bijdragen aan de thema's:

- **Gezondheid:** de begraafplaats is een plaats voor herdenken en rouwen. De groene inrichting die op een hoog niveau wordt onderhouden, draagt bij aan zowel de fysieke als mentale gezondheid van inwoners. Groen vermindert onder andere stress en dit kan mensen helpen tijdens het rouwproces.
- **Sociale cohesie:** een regelmatig bezoek aan de begraafplaats door nabestaanden biedt mensen ook de gelegenheid elkaar te ontmoeten en steun te vinden. Een aantrekkelijke inrichting en verzorging op hoog niveau stimuleert om er langer te verblijven.
- **Biodiversiteit:** het groen op de begraafplaats levert een belangrijke bijdrage in de lokale biodiversiteit en in het creëren van verbindingen en corridors voor regionale soorten.

Voor andere bijdragen valt te denken aan het op een goede manier situeren en beheren van paden en groen in relatie tot mobiliteit en toegankelijkheid en veiligheid. Een ander voorbeeld is het actief promoten van het hergebruik van grafstenen en zo bijdragen aan een circulaire economie.

Thema	Bijdrage vanuit inrichting begraafplaats
Gezondheid	De groene inrichting van de begraafplaats draagt bij aan de gezondheid, zowel mentaal als fysiek, van bezoekers.
Veiligheid	De inrichting mag geen belemmering vormen voor sociale veiligheid en verkeersveiligheid. Hiermee wordt rekening gehouden bij inrichting en beheer. In het onderhoud stuurt de gemeente bewust op veiligheid waarbij meldingen snel worden opgepakt.
Biodiversiteit	De kwaliteit groen die aanwezig is op de begraafplaats draagt bij aan de lokale en regionale biodiversiteit. Er wordt waar mogelijk gekozen voor een diverse inrichting met inheems groen. De rust op de begraafplaats voegt daar nog een verhoging van de kwaliteit aan toe.
Energietransitie	Er is vanuit de begraafplaats een beperkte bijdrage aan energietransitie. Er worden nog geen eisen gesteld aan aannemers betreffende het gebruik van

	energie tijdens het onderhoud, het te gebruiken materieel en de productie van materialen. De eigen dienst houdt wel rekening met energietransitie bij het beheer en onderhoud.
Circulaire economie	Er wordt actief aandacht gevraagd voor het hergebruik van monumenten. Hiervoor is de gemeente ook lid geworden van de vereniging Greenleave die zich hiervoor inzet.
Verstedelijking	Uithoorn breidt niet veel meer uit. Dit onderwerp speelt daarom geen rol met betrekking tot de begraafplaats.
Sociale cohesie	De aard en functie van de begraafplaats laat bezoekers elkaar ontmoeten. Een inrichting en verzorging die uitnodigt om er langer te verblijven, versterkt de bijdrage aan dit thema.
Mobiliteit en toegankelijkheid	Groen en wegen (paden) belemmeren de toegankelijkheid van de begraafplaats niet. Hier wordt in beheer en onderhoud rekening mee gehouden met bijvoorbeeld met overhangend groen en goede vlakheid van de paden.
Klimaatadaptatie	Het groen en de grote hoeveelheid niet-gesloten inrichting van het maaiveld is in staat om regenwater op te vangen.

Tabel 1 bijdrage begraafplaats aan thema's IBOR

4.2 Geschiedenis

In 1959 is voor de gemeentelijke begraafplaats aan de Noordammerweg door de landschapsarchitecten Hans Warnau en J. Meijers een structuurplan ontworpen. Het ontwerp heeft de kenmerken van de Nieuwe Zakelijkheid. De grafvelden liggen boven het niveau van de paden, ingekaderd door beplanting en toegankelijk door een schuin omhoog lopend pad. Het idee van de open grafvelden, grijpt terug op de oude dodenakkers. Van dit plan is alleen de eerste fase uitgevoerd, in de jaren 1967-1968.

In 1985 vindt de eerste herinrichting plaats waarbij de capaciteit wordt vergroot. Tien jaar later, in 1995, vindt de tweede herinrichting plaats. Er ontstaat ruimte voor 1.275 graven en, door de bouw van de urnenmuur, 320 urnenplaatsen. In 2005 is de begraafplaats aan de oostkant uitgebreid met 1.100 extra zandgraven.

Na de bouw van het aangrenzende particuliere crematorium is in 2006/2007 op de begraafplaats een urnenmuur bijgebouwd. In 2008 is het strooiveld aan de achterzijde van het crematorium aangelegd.

4.3 Kwaliteitsniveau

Het kwaliteitsniveau op de begraafplaats is niveau A (hoog). Dit kwaliteitsniveau is vastgesteld in de beheerplannen per betreffende asset. Kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op hoe "schoon, heel en veilig" de assets zijn. In onderstaande tabel zijn de beeldkwaliteitsniveaus omschreven.

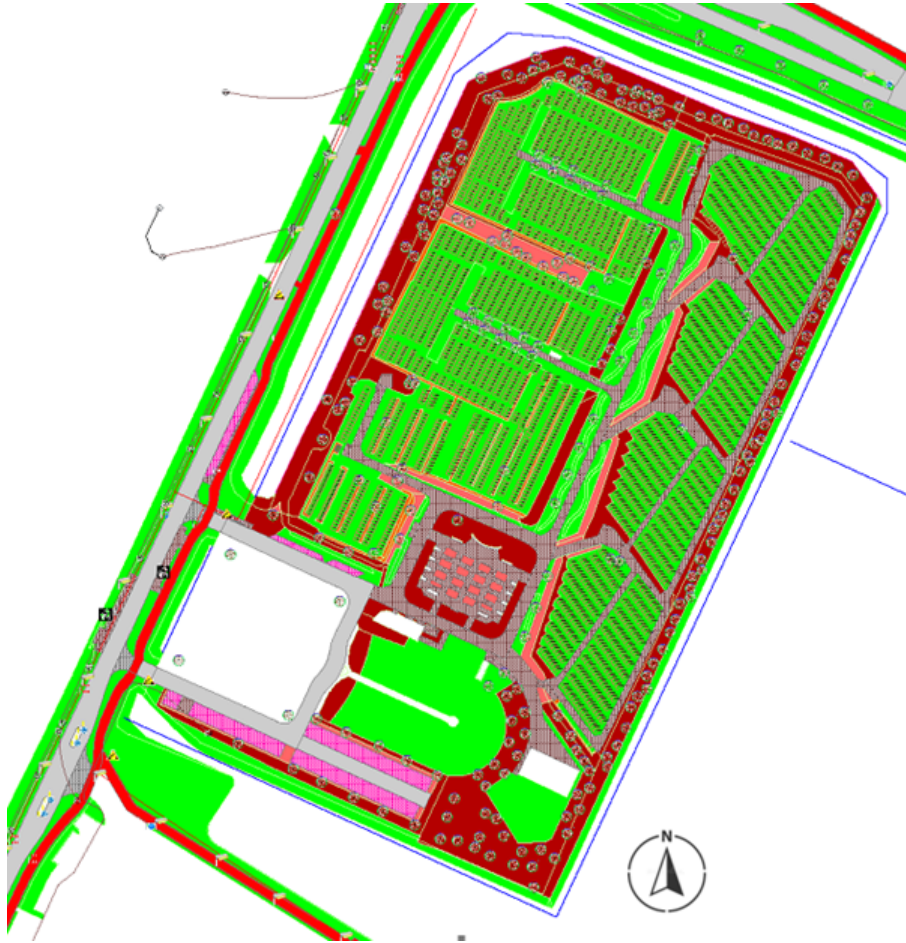
Beeld	Staat van onderhoud	Aantrekkelijkheid	Gebruik
A+	Zeer goed	Prachtig; nagenoeg ongeschonden; zeer schoon	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
A	Goed	Mooi en comfortabel; erg schoon	Technisch dik in orde; goed onderhouden
B	Voldoende	Sober; functioneel; schoon	Heel en veilig; functioneel; regelmatig onderhouden
C	Matig	Schraal; onrustig beeld; vies	Discomfort; enige hinder; veiligheid kan in het geding komen; matig onderhoud
D	Te slecht	Verloedering; uitlokking van vernieling; sociale onveiligheid; erg vies	Kapitaalvernietiging; functieverlies; aansprakelijkstelling; slecht onderhoud

Het vaststellen van het kwaliteitsniveau is belangrijk voor het opstellen van een onderhoudsplanning en de bestekken. Het onderhoud van de begraafplaats bestaat uit regulier en planmatig groot onderhoud en vervanging.

4.4 Areal

Op onderstaande afbeelding is de beheerkaart van de begraafplaats weergegeven. Alle objecten in de openbare ruimte zijn digitaal geregistreerd en voorzien van de bijbehorende kenmerken. Het areaal op de begraafplaats bestaat, naast de graven, monumenten en de urnenmuur, voor een groot deel uit

openbaar groen, gras en heesters en bomen. Daarnaast is natuurlijk ook verharding aanwezig en een aantal objecten zoals meubilair.

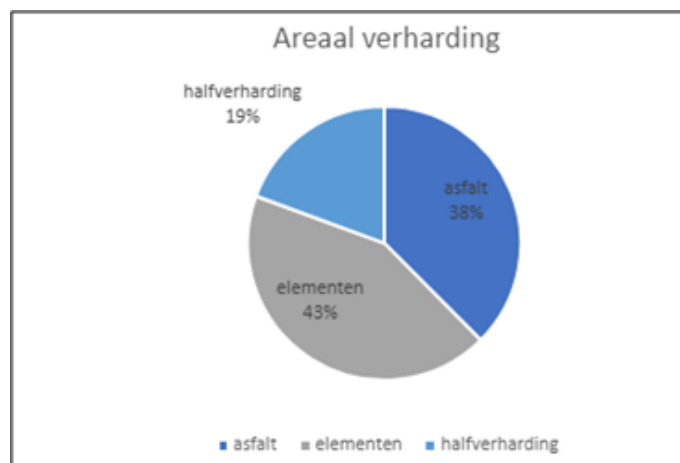

Figuur 1 Beheerkaart Algemene Begraafplaats

4.4.1 Verharding

De verharding op de begraafplaats bestaat uit elementenverharding (entree, parkeerplaatsen, urnentuin), asfalt en halfverharding (de paden).

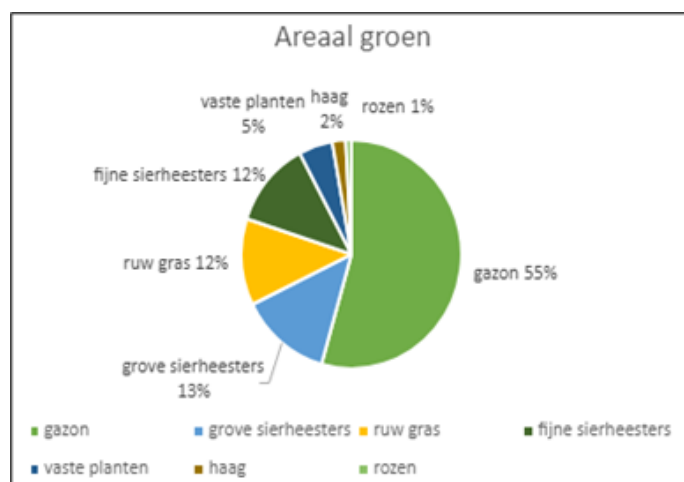
Type verharding	Aantal	Eenheid
asfalt	2079	m2
elementen	2386	m2
halfverharding	1075	m2

4.4.2 Openbaar groen

Het openbaar groen op de begraafplaats bestaat uit heesterbeplanting, vaste planten en grasvlakken. Ruim de helft van de totale oppervlakte bestaat uit gras.

Type groen	Aantal	Eenheid
gazon	17955	m2
grove sierheesters	4416	m2
ruw gras	4042	m2
fijne sierheesters	4025	m2
vaste planten	1647	m2
haag	651	m2
rozen	274	m2

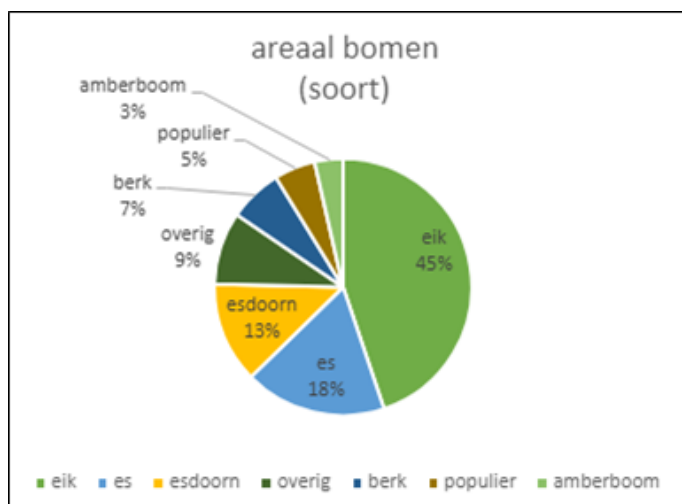

4.4.3 Bomen

Er zijn 252 bomen op de begraafplaats in het beheersysteem geregistreerd. 16% van deze bomen staan in gras en 84% in beplanting. Er staan geen bomen in verharding.

Bijna de helft van het aantal bomen (45%) is eik. Deze soort staat vooral in de groensingel langs de rand van de begraafplaats. De eiken worden gevolgd door een groot deel es en esdoorn. Een kleiner percentage (5%) bestaat uit populieren, maar door de grootte van deze bomen zijn ze beeldbepalend op de begraafplaats.

Boomsoort	aantal	Eenheid
eik	113	st
es	45	st
esdoorn	32	st
overig	23	st
berk	17	st
populier	13	st
amberboom	9	st

4.4.4 Meubilair en civiele constructies

De objecten die tot het meubilair worden gerekend staan niet geregistreerd in het beheersysteem. Het betreft zitbanken, watertappunten, afvalbakken en plantensnijtafels.

Op het terrein bevinden zich tenslotte een betonnen trap, vier grondkeringsmuren en een verzamelgraf (knekelgraf).

4.5 Technische kwaliteit

Om goed zicht te hebben op de technische kwaliteit van de verharding en de bomen in het kader van de zorgplicht wordt regelmatig een globale visuele inspectie uitgevoerd. Dit varieert van jaarlijks tot eens per drie jaar, afhankelijk van leeftijd, kwaliteit of conditie. Hierbij wordt op systematische wijze iedere schade of knelpunt genoteerd. Op basis van deze inspectie wordt het planmatig onderhoud ingepland. Dit onderhoud is opgenomen in de beheerplannen van de assets wegen en groen en valt buiten het kader van het beheerplan begraafplaats.

4.6 Huidige capaciteit

Het grootste deel van de begraafplaats bestaat uit grafvelden waarop particuliere graven uitgegeven zijn. De strooiweide heeft in principe geen limiet aan verstrooiingen die plaats kunnen vinden.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de huidige bezetting van de begraafplaats.

Product	Terreindeel	Capaciteit	In gebruik			Vrij	
			aanvullend	in gebruik	percentage	aanvullend	percentage
begraven	oorspronkelijk deel	1231	1127	92%	104	8%	
	uitbreidingslocatie	1097	301	27%	795	73%	
cremeren	urnenmuur/nissen	303	223	74%	80	26%	
	urnentuin/kelders	188	80	40%	120	60%	

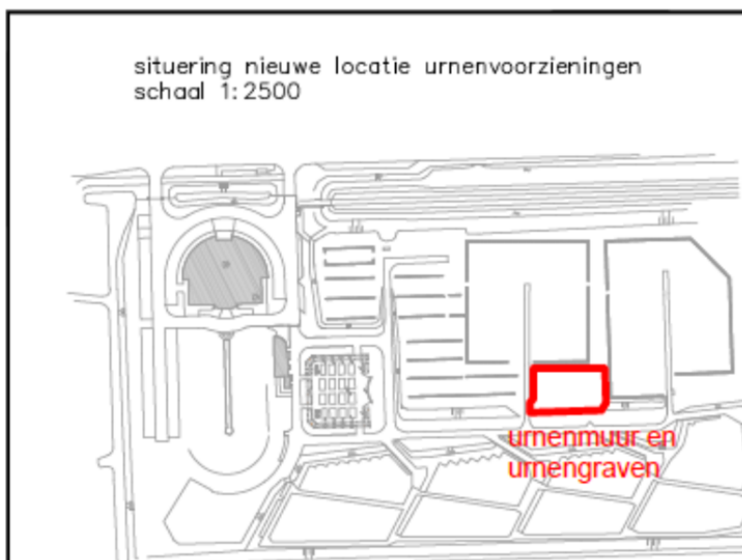
Tabel 1 capaciteit begraafplaats per april 2021

Uit de tabel blijkt dat er op de uitbreidingslocatie nog ruimschoots voldoende ruimte beschikbaar is. De totale huidige gravenbezetting bedraagt 61%. De bezetting van de urnenvoorzieningen is op dit moment naar verhouding ongeveer evenveel bezet: 60%.

Het oorspronkelijke (oude) deel van de begraafplaats heeft bijna een volledige bezetting. Van een deel van de graven is het grafrecht reeds beëindigd maar heeft nog geen ruiming plaatsgevonden. Vanwege de sfeervolle uitstraling van dit deel van de begraafplaats is er wel vraag naar het huren van een graf.

Vanuit bedrijfsmatig oogpunt is het aan te raden om als het grafrecht is beëindigd en er niet wordt verlengd, de grafbedekking zo snel mogelijk te verwijderen. Het voorkomt verwaarloosde graven en daardoor onnodige risico's. Dit is bovendien een goed teken van daadkracht, men heeft immers niet voor langer betaald en de gemeente laat zien dat er geen 'gratis' graven worden uitgegeven. Verder is het wenselijk de graven zoveel mogelijk volledig te ruimen. Dit kan per graf of grootschalig (per rij of gedeelte). De mogelijkheid weer meer graven te kunnen uitgeven of te verlengen compenseert de kosten die met het ruimen zijn gemoed. Zie hiervoor ook het hoofdstuk financiën.

De urnennissen en urnentuinen hebben voorlopig nog voldoende capaciteit. In het geactualiseerde bedrijfsplan (2014-2017) was voorzien dat er in 2020 een uitbreiding nodig zou zijn. Deze behoefte is minder urgent gebleken. De verwachting is dat in de toekomst de bestaande urnentuin wel vol zal raken. De ontwikkeling wordt de komende beheerperiode gemonitord en bij de actualisatie van dit beheerplan opnieuw beoordeeld. Om een toekomstige urnenvoorziening te kunnen realiseren moet het vrijmaken en houden van de eerder aangewezen ruimte blijven doorgaan en voor deze voorziening beschikbaar blijven. Het betreft het gedeelte in de tweede kamer aan de kant van de grote bomen. Er bevinden zich op deze locatie nog algemene graven die inmiddels visueel zijn geruimd. Er komt hierdoor een perceel vrij van ongeveer 230 m² waar een nieuwe urnenvoorziening gerealiseerd kan worden. Zie ter illustratie figuur 2.

Figuur 2 Gereserveerde ruimte voor toekomstige uitbreiding urnenvoorzieningen (bron: actualisatie bedrijfsplan 2014-2017)

5 Inspanning

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de benodigde tijd (en kosten) voor de uitvoering van de werkzaamheden voor het product begraven door de eigen diensten (team Dagelijks Onderhoud en team Inrichting en Beheer), plus de coördinatiewerkzaamheden.

Voor het product begraven zijn de werkzaamheden te verdelen in de volgende taakvelden:

- Coördinatie
- Administratie en communicatie
- Lijkbezorging
- Beheer en onderhoud

5.1 Coördinatie

De assetbeheerder begraafplaatsen is verantwoordelijk voor de coördinatie van het beheer en onderhoud van de begraafplaats. De bijbehorende taken zijn globaal onder te verdelen in:

- beleidsontwikkeling / beleidsondersteuning;
- planvoorbereiding / planontwikkeling;
- algemene coördinatie betrokken diensten/medewerkers;
- advisering dagelijks beheer (o.a. met betrekking tot klachtenafhandeling).

Jaarlijks besteedt de assetbeheerder begraafplaatsen hier ca. 30 uur aan.

5.2 Administratie en communicatie

5.2.1 Administratie

Vanwege wetgeving maar ook het emotionele karakter van de dienstverlening is een actuele en volledige begraafplaatsadministratie van groot belang. De gemeente Uithoorn maakt hiervoor gebruik van een geautomatiseerde begraafplaatsadministratie (Key2Begraven). De betrouwbaarheid van het systeem volgt uit het nauwgezet bijhouden van alle benodigde gegevens.

Er wordt een actief administratiebeheer uitgevoerd. Dit betekent dat rechthebbenden van particuliere graven en gebruikers van algemene graven tijdig worden aangeschreven ten aanzien van het verlengen van het grafrecht en beëindiging gebruik, volgens de bepalingen in de Wet op de lijkbezorging. Wijzigingen in de gegevens van de nabestaanden en ten aanzien van het grafrecht worden verwerkt, zodra deze informatie beschikbaar is.

Werkzaamheden:

De werkzaamheden met betrekking tot de begraafplaatsadministratie bestaan uit het verrichten van alle administratieve handelingen ten behoeve van:

- uitgifte en verlengingen van graven en urnennissen
- bijzettingen
- asverstrooiingen
- plaatsen gedenktekens
- handhaving grafonderhoud
- actueel houden van gegevens van nabestaanden (rechthebbenden en gebruikers);
- opstellen en versturen van facturen, aktes en vergunningen
- aanbrenge herdenkingsplaatjes op gedenkteken bij strooiveld
- plannen uitvaarten met uitvaartondernemers

5.2.2 Communicatie

In de persoonlijke dienstverlening om nabestaanden en andere belanghebbenden te informeren spelen de administratief medewerker en de beheerder begraafplaats een belangrijke rol. De communicatie gaat over algemene zaken ten aanzien van het beheer en gebruik van de begraafplaatsen en over specifieke (persoonlijke) situaties. Hierbij horen ook gesprekken wat er kan en mag na het verstrijken van het termijn, zoals herbegraven, verlengen, toch cremen of (laten) ruimen. In veel gevallen gebeurt dit door middel van het beantwoorden van vragen per mail en telefoon. Daarnaast vinden ook persoonlijke gesprekken plaats op het gemeentehuis en op de begraafplaats.

De administratief medewerker en de begraafplaats beheerder zijn tevens het aanspreekpunt voor uitvaartverzorgers in de communicatie rondom een uitvaart en voor steenhouders in de communicatie rondom het plaatsen van gedenktekens. Voor een betere afstemming is het voornemen om gebruik te gaan maken van een digitale begraafplaatsagenda. Hiervoor moeten nog een aantal software-aanpassingen worden uitgevoerd. De voorbereidingen hiervan starten eind 2021.

Informatie over de begraafplaats is beschikbaar op de website van de gemeente. De administratief medewerker zorgt dat deze informatie actueel is.

5.2.3 Tijdsbesteding

Jaarlijks vindt ca. 700 uur inzet plaats ten behoeve van de begraafplaatsadministratie en communicatie.

5.3 Lijkbezorging

5.3.1 Activiteiten:

De taken rondom de lijkbezorging worden uitgevoerd door het team Dagelijks Onderhoud en aannemers. Het mechanisch delven en dichten van de graven gebeurt door de aannemer. De afwerking wordt verzorgd door de beheerder van de begraafplaats. In geval van een bijzetting wordt de grafbedekking tijdelijk verwijderd; dit verzorgt de steenhouwer. Na het dichten van het graf wordt de schikking van de bloemen en kransen verzorgd door de begraafplaatsbeheerder. De steenhouwer is verantwoordelijk voor het plaatsen van de gedenktekens. Dit gebeurt meestal een aantal weken na de uitvaart. De werkzaamheden ten behoeve van het plaatsen van een urn in een urnengraf of een urnennis worden door de begraafplaatsbeheerder uitgevoerd.

Bij elke uitvaart worden bij de ontvangst op de begraafplaats de verplichte documenten gecontroleerd door de beheerder. Vervolgens wordt in de meeste gevallen door de begraafplaats beheerder voorgelopen, waarbij de stoet na ontvangst wordt begeleid naar de afscheidplaats en/of het graf.

Gemeente Uithoorn voert geen actief ruimingsbeleid. Particuliere graven waarvan het grafrecht is beëindigd en algemene graven waarvan de uitgiftetermijn is verstreken, worden alleen bovengronds geruimd, mits het gedenkteken niet te groot is. Op dit moment wordt er niet ondergronds (stoffelijke resten) geruimd om opnieuw beschikbare capaciteit te genereren. Vanuit bedrijfsmatig oogpunt dient hier de komende beheerperiode voor het oude gedeelte een plan voor te worden opgesteld en uitgevoerd.

5.3.2 Tijdsbesteding:

Het team Dagelijks Onderhoud is belast met de taken rondom de lijkbezorging. Het mechanisch delven en dichten van graven wordt uitgevoerd door een aannemer op basis van een contract.

5.4 Beheer en onderhoud

5.4.1 Regulier onderhoud

In de gemeente Uithoorn wordt het regulier onderhoud van de openbare ruimte op de begraafplaats uitgevoerd door een aannemer en medewerkers van het team Dagelijks Onderhoud.

De aannemer is verantwoordelijk voor het regulier onderhoud aan het groen en de verhardingen. De werkzaamheden aan het openbare groen worden uitgevoerd op basis van een beeldbestek. Het huidige bestek loopt af in 2022.

Het team Dagelijks Onderhoud is verantwoordelijk voor het toezicht op de aannemer en het onderhoud aan de inrichtingselementen (meubilair).

Grenzend aan de begraafplaats bevindt zich het crematorium Bouwens. De eigenaar van dit perceel heeft een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente. Deze loopt tot 2038. Het onderhoud aan het crematoriumgebouw, de aangrenzende verharding, aanpalende grasvlakken tot halverwege de sloot wordt door Bouwens uitgevoerd.

5.4.2 grafbedekking

In de vigerende beheersverordening (1 januari 2015) is ten aanzien van het grafonderhoud omschreven dat de nabestaanden verplicht zijn de grafbedekking behoorlijk te onderhouden of te herstellen. Bij verwaarlozing worden de nabestaanden aangeschreven. Op dit moment is er een achterstand in het aanschrijven. Het inventariseren van de verwaarloosde graven en het aanschrijven is opgenomen in de uitvoeringsagenda van de komende beheerperiode.

5.4.3 Planmatig onderhoud

Het planmatig onderhoud aan areaal valt buiten het kader van het voorliggende beheerplan en is opgenomen in de beheerplannen van de assets wegen en groen.

6 Nieuwe ontwikkelingen

De manier waarop zorg aan de overledene wordt gegeven wordt steeds individueler en persoonlijker ingevuld. Dit heeft ook gevolgen voor de gemeentelijke dienstverlening op en rond het begraven of de asbestemming.

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om zorgvuldig om te gaan met de gemeentelijke begraafplaats. Als delen van de begraafplaats niet meer actief in gebruik raken of niet aansluiten bij de huidige eisen dan bestaat het risico dat de begraafplaats in een negatieve spiraal terechtkomt en de uitstraling en de inkomsten dalen. Het is daarom belangrijk om bij het beheer en onderhoud en het aanbod van producten steeds in te spelen op de actuele wensen en ontwikkelingen. Hierbij moet vanzelfsprekend worden afgewogen wat passend is en welke gevoeligheden belangrijk zijn op de begraafplaats.

6.1 Hergebruik monumenten

Een grafmonument wordt meestal gemaakt van natuursteensoorten zoals marmer, graniet of hardsteen. Als de grafrechten zijn beëindigd en de nabestaanden hebben geen belang bij het monument, worden de monumenten meestal vormalen tot puin voor wegfundering.

Veel grafstenen zijn echter goed te hergebruiken en kunnen nog heel lang meegaan. Daarbij komen nog de negatieve aspecten van transport over lange afstanden uit het land van herkomst en de winning van natuursteen onder vaak nog gevaarlijke arbeidsomstandigheden.

Onder andere de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) stimuleert daarom het hergebruik van stenen. Sinds augustus 2021 is gemeente Uithoorn aangesloten bij de Stichting Greenleave. Deze vereniging stimuleert steenhouders om grafstenen te hergebruiken. De medewerkers van de begraafplaats wijzen mensen actief op deze duurzame mogelijkheid ook kunnen vrijgekomen grafstenen door de beheerder aangeboden worden aan deelnemende steenhouders.

6.2 Resomeren

Een nieuwe vorm van lijkbezorging is resomeren. Resomeren is een chemisch proces (alkalische hydrolyse) waarbij het lichaam van een overledene wordt ontbonden in een resomeermachine of resomator. Dit is een stalen drukvat dat gevuld wordt met een stof met een hoge pH-waarde, meestal kaliumhydroxide, opgelost in heet water. Resomeren vormt daarmee een alternatief voor cremeren of begraven.

Na afloop blijven alleen de botresten (calciumfosfaat) en een restvloeistof over, die er stroperig en zeepachtig uitziet. De gedroogde botten kunnen vermalen worden tot een wit poeder en kunnen net als bij een crematie in een urn worden gedaan.

Volgens onderzoek van TNO in 2014 is resomeren op bijna alle vlakken beter voor het milieu dan cremeren of begraven. Resomeren kan in de toekomst daardoor een milieuvriendelijk alternatief zijn. Bij resomatie van een lichaam komt geen CO₂ vrij. Ook gaat de kist of opbaarplank niet mee de resomator in, waardoor deze opnieuw kan worden gebruikt. Hoe milieuvriendelijk resomeren daadwerkelijk wordt, moet nog verder worden uitgewerkt. Er is bijvoorbeeld nog geen afdoende oplossing om de restvloeistof duurzaam af te voeren. Ook moeten er mogelijkheden komen om de chemische vloeistof duurzaam te produceren. Daar is nog geen uitsluitsel over. Dit zijn belangrijke vraagstukken waar de mate van duurzaamheid van afhangt.

Resomeren is in Nederland (nog) niet toegestaan. Dat staat in de Wet op de lijkbezorging. Resomeren is inmiddels wel goedgekeurd door de Gezondheidsraad en zij heeft geadviseerd om resomeren op te nemen in de nieuwe uitvaartwet. Mogelijk dat het daarmee al op korte termijn toegestaan wordt in Nederland. Als resomeren wordt toegestaan dan is een uitvaart waarbij hiervoor wordt gekozen in beginsel niet anders dan een uitvaart na een crematie. Van belang is de ontwikkelingen te volgen en er ook op te anticiperen. Is er na resomeren een restproduct en kunnen we hiervoor ruimte bieden op de gemeentelijke begraafplaats?

6.3 Natuurbegraven

Het begraven in de natuur is een opkomende ontwikkeling overkomen vanuit Engeland. In Nederland zijn enkele natuurbegraafplaatsen die onderdeel zijn van een natuurgebied of landgoed dat geschikt is voor begraven. De graven zijn over het algemeen niet duidelijk zichtbaar. Vaak is het niet toegestaan om een grafmonument te plaatsen maar gaan de graven op in de natuurlijke omgeving. Mensen kiezen voor deze vorm vanuit de gedachte dat natuurbegraven milieuvriendelijker is, er worden alleen materialen gebruikt die makkelijk af te breken zijn. Ook worden nabestaanden niet belast met het onderhoud van een grafbedekking en wordt de natuurlijke omgeving ervaren als een rustgevende plek om te herdenken.

Bij natuurbegraafplaatsen kan er vaak gekozen worden voor een langdurig grafrecht voor onbepaalde tijd. Dit maakt deze vorm niet of minder geschikt voor een gemeentelijke begraafplaats waar een grote capaciteitsbehoefte is en weinig tot geen ruimte voor vrije natuurontwikkeling. Een variant of afgeleide van deze ontwikkeling, begraven in een natuurlijke omgeving, kan op de begraafplaats in Uithoorn wel een kans bieden voor meer keuzemogelijkheden binnen het aanbod.

6.4 Lokale ontwikkelingen in gemeente Uithoorn

6.4.1 Nagedachtenisplek

Na het ruimen van graven op de begraafplaats worden de overgebleven stoffelijke resten overgebracht naar een verzamelgraf. Hoewel het graf is geruimd blijft er voor veel mensen toch behoefte aan een plek op de begraafplaats om te gedenken. Een gedenkmonument waaraan een tastbare herinnering aan de overledene kan worden aangebracht, kan hier een goede invulling van zijn. Hiermee wordt een nieuwe mogelijkheid aangeboden aan de persoonlijke invulling van herdenken gegeven. Op dit moment ontbreekt een dergelijke voorziening op de gemeentelijke begraafplaats. Voorbeelden zijn zuilen met naambordjes zoals aanwezig bij het strooiveld of een metalen gedenkboom zoals op de begraafplaats in Wilnis (Ronde Venen) waar op koperen blaadjes de naam en geboortedatum en sterfdatum van de overledene kan worden gegraveerd.

6.4.2 Oriëntering monumenten algemene graven

Op de begraafplaats wordt uitvoering gegeven aan het gravenplan uit het bedrijfsplan Begraafplaats. Voor een rustiger beeld op de begraafplaats worden rijen graven uitgegeven als particulier óf als algemene graven (in het verleden gemengd). Bij de rijen algemene graven ervaren mensen het soms als vervelend om over of langs het voorste graf of grafmonument te gaan. Ook is het voorste monument soms hoger, waardoor het achterste monument vanaf het pad niet meer goed zichtbaar is. Bij nieuwe plaatsingen van monumenten wordt dit opgelost door de monumenten met 'de ruggen' tegen elkaar te plaatsen. Deze graven en monumenten kunnen vanaf het pad van de rij ernaast, nu wel goed worden gezien en onderhouden.

6.4.3 Grafbedekking urnengraven

In de urnentuin geeft de uitgegeven ruimte voor een urnengraf alleen ruimte voor een monument. Nabestaanden blijken steeds meer behoefte te hebben aan meer ruimte rond het urnengraf voor een persoonlijke extra toevoeging zoals het plaatsen van bijvoorbeeld een plant of lantaarn.

6.4.4 Bloemen bij de urnenmuur

Er is behoefte aan het plaatsen van bloemen bij de urnenmuur. De oorspronkelijke urnenmuur bood hier geen voorziening voor. Er werden/worden daardoor bloemen voor de urnenmuur geplaatst. Dit toont soms rommelig en belemmert de bereikbaarheid en zichtbaarheid van de laagste rij urnennissen.

Om tegemoet te komen aan deze wens zijn vervolgens ringen aangebracht aan de urnenmuur voor een vaas met bloemen. Er zijn enkele typen uitgeprobeerd en inmiddels is een goed model gevonden. Binnen de (beperkte) ruimte van het budget worden deze in fasen aangebracht of waar nodig vervangen.

6.4.5 Integreren van de as of een asbus in een grafmonument

Steenhouwers bieden steeds meer de mogelijkheid aan om de as van een overledene of de asbus(sen) te verwerken in een grafmonument. Er is ook vraag naar om dit type monument te mogen plaatsen bij een particulier graf op de begraafplaats. De asbus wordt dan niet meer bijgezet in het graf, maar er bovenop. De verordening staat dit op dit moment niet toe. Om aan deze persoonlijke wensen tegemoet te komen moet de verordening hierop worden aangepast.

6.4.6 Verzorgpunten

Voor het verzorgen van de grafbedekking bewaren mensen soms gereedschap/voorwerpen achter het graf. Dit geeft een rommelig beeld en hindert het onderhoud van de begraafplaats. Een centrale plek met een gereedschapsrek met onder andere een hark en een gieter, bijvoorbeeld bij de verzorgpunten, zou hier een oplossing voor zijn. Hiermee verbetert de beeldkwaliteit en het serviceniveau op de begraafplaats.

6.4.7 Toegankelijkheid

Toegankelijkheid is van groot belang voor een mindervalide bezoeker van de begraafplaats. Veel bezoekers zijn op leeftijd en soms slecht ter been. Om risico's op letsel te voorkomen is het belangrijk dat de paden goed begaanbaar zijn zonder obstakels.

Regelmatig is er vraag naar een rolstoel. Een rolstoel die geschikt is voor ruw terrein (grasveld en halfverharding) draagt bij aan het IBOR-thema toegankelijkheid. In het kader van de klantvriendelijkheid draagt het beschikbaar stellen van een rolstoel op de begraafplaats daarnaast bij aan het hoog houden van het serviceniveau. Een muntslot (zoals ook bij winkelwagens wordt gebruikt) voorkomt dat de rolstoel ergens op de begraafplaats onbeheerd achtergelaten wordt.

7 Financiën

7.1 Kostendekking

Ondanks dat er jaarlijks meer personen overlijden, neemt het aantal begravingen en bijzettingen niet toe. Er is zelfs een lichte afname te zien. Hierdoor is de kostendekking van de begraafplaats een punt van zorg. Welke keuzes kunnen worden gemaakt richting een gezonde kostendekkende begraafplaats-exploitatie?

Zoals al aangegeven in paragraaf 3.4 zijn er in de kern hiervoor de volgende drie opties:

- Verlagen van de kosten
- Verhogen van de inkomsten
- Dekken van een deel van de kosten vanuit andere dekkingsbronnen

7.1.1 Verlagen van de kosten:

De hoge kwaliteit van het onderhoud en dienstverlening dragen eraan bij om te kiezen voor de begraafplaats van Uithoorn. Het verlagen van deze kwaliteit vergroot de kans dat mensen uitwijken naar omliggende gemeenten, waardoor een averechts effect ontstaat. Er is daarom weinig draagvlak om het kwaliteitsniveau te verlagen.

Het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden op een begraafplaats vraagt een flexibele en specialistische inzet die door marktpartijen voor een steeds hogere prijs wordt aangeboden. Door een deel van het groenonderhoud vanaf 2022 niet meer uit te besteden maar in eigen dienst uit te voeren (door middel van een maatwerkopdracht aan Duo+) kan een efficiënte mix worden toegepast die voldoet aan het gestelde onderhoudsniveau tegen de laagste kostprijs. Hierdoor wordt helaas niet geheel maar wel voor een belangrijk deel de kostenstijging voorkomen.

Een mogelijkheid die bekeken kan worden is de inzet van scholieren of studenten die (verplichte) stages moeten lopen en/of op zoek zijn naar afstudeeropdrachten. Dit geldt bijvoorbeeld voor ROC's en HBO-opleidingen. Voor studenten marketing, communicatie of groenbeheer kan de begraafplaats mooie

kansen bieden die ook de begraafplaats voordelen biedt (bron: onderzoeksrapport 'de begraafplaats van de toekomst' van LOB)

7.1.2 Verhogen van de inkomsten:

Om voldoende dekking van de kosten te krijgen is het van belang dat er ook in de toekomst gekozen blijft worden voor begraven. Daarvoor is het nodig dat begraven een aantrekkelijk alternatief is en blijft. Door te experimenteren met een meer ondernemende exploitatie kunnen de inkomsten stijgen.

De volgende maatregelen kunnen dit in de huidige situatie bevorderen:

Aanbod

- hergebruik van graven op het oude gedeelte door regelmatig te ruimen;
- verbeteren aanbod van kwaliteitsplekken voor urnengraven door meer ruimte voor persoonlijke grafbedekking bij urnengraven;
- meer ruimte voor het maken van persoonlijke keuzes zoals het mogelijk maken van het combineren van een urn met een grafmonument op een particulier graf;
- aanbrenge van meer variatie in inrichting. Door bijvoorbeeld een deel een natuurlijker uitstraling geven in aansluiting op de huidige behoefte van natuurbegraven;
- Uitbreiden van servicevoorzieningen zoals bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van een rolstoel of uitlenen van gereedschap voor onderhoud van de grafbedekking;

PR en communicatie

- de begraafplaats actief en structureel promoten:
 - het houden van open dagen;
 - organiseren van activiteiten rond rouwbeleving. Deze kunnen educatief zijn, maar ook beleevingsgericht, met actieve of passieve deelname van bezoekers. Activiteiten kunnen worden gehouden in het kader van bijvoorbeeld het 'Weekend van de Begraafplaats' of rondom herdenkingsmomenten als de Dodenherdenking of Allerzielen (lichtjesavond).
- communicatie in de krant en de website van de gemeente.
- (meer) samenwerking zoeken met migrantenorganisaties/moskee. Bijvoorbeeld door het organiseren van een voorlichtingsavond over de mogelijkheid van islamitisch begraven, het opgeven van de begraafplaats op de website(s) van verenigingen voor islamitisch begraven. Zodat via hen de moslimburger (of mensen met een andere religieuze achtergrond) beter wordt bereikt.

Aanpassen tarieven

- Toevoegen van ontbrekende handelingen en werkzaamheden aan tarieflijst die in rekening gebracht mogen worden, zoals het overschrijven op verzoek van belang- en rechthebbenden.
- Het integraal verhogen van de leges maakt begraven en asbestemmen onaantrekkelijk waardoor een averechts effect ontstaat. Het invoeren van tariefdifferentiatie (lager tarief grafrechten op het nieuwe gedeelte, hoger tarief op het oude gedeelte) kan wel bijdragen. De sfeer op het oude gedeelte van de begraafplaats heeft een toegevoegde waarde voor de uit te geven graven. Hierdoor is het aannemelijk de grafrechten op dit gedeelte hoger te maken voor de eigen graven. Het geeft mensen ook meer keuzemogelijkheden.

7.1.3 Dekken van een deel van de kosten vanuit andere dekkingsbronnen

De kosten van de begraafplaats worden gedekt uit de opbrengsten uit tarieven (lijkbezorgingrechten) en deels uit de algemene middelen.

7.2 Financieel overzicht

De opbrengsten uit de tarieven zijn als volgt onder te verdelen:

- Inkomsten uit grafrechten (inclusief rechten voor urnenbestemming)
- Inkomsten uit bijdragen voor begraven (openen/sluiten graven en voorlopen) en urnenbijzettingen
- Overige inkomsten (voor aanvullende diensten als verstrooiing as, plaatsen herdenkingsplaatje, leges en overschrijven grafrecht. Het totaal van deze inkomsten is beperkt).

De inkomsten voor het begraven en bijzettingen zijn direct afhankelijk van het aantal begravenissen, bijzettingen en verlengingen. Tegenover deze inkomsten staan ook directe kosten voor de te verrichten handelingen, zoals grafdelven.

Vooraf door het inzetten op het weer beschikbaar maken (ruimen) van graven op het oude gedeelte wordt een hogere dekkingsgraad verwacht.

In de meerjarenbegroting zijn de volgende aanpassingen doorberekend die voor een hogere dekkingsgraad zorgen:

- Kosten voor het jaarlijks ruimen van vrijkomende graven;
- Opbrengsten uit niet eerder doorberekende administratieve handelingen (de overschrijvingen);
- Opbrengsten uit extra begravenissen op het oude gedeelte op basis van gedifferentieerd tarief.

	Rekening 2020	Begroting 2021 (na wijziging)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kosten	€ 377.214	€ 317.065	€ 329.735	€ 329.157	€ 329.046	€ 323.423	€ 319.509
Opbrengsten	€ 256.102	€ 317.065	€ 298.836	€ 298.939	€ 298.939	€ 298.939	€ 298.939
Dekkingspercentage	67,9%	100,0%	90,6%	90,8%	90,9%	92,4%	93,6%

Ongedekte kosten	€ 121.112-	€ -	€ 30.899-	€ 30.218-	€ 30.107-	€ 24.484-	€ 20.570-
-------------------------	------------	-----	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Tabel 2 Overzicht begroting 2020-2026

Aan het begin van de beheerperiode van dit beheerplan zijn echter nog niet alle verbetermaatregelen uitgevoerd. Op basis van het voorliggende beheerplan wordt de kostendekkendheid over de periode 2022 -2026 nu nog ingeschat op gemiddeld 92%. De toename van de inkomsten is daarom een groei-model naar 100% kostendekkendheid. De ontwikkeling van de opbrengsten wordt jaarlijks beoordeeld maar kent een aantal onzekere factoren. De kostendekkendheid wordt daarom jaarlijks gemonitord en hierover wordt gerapporteerd in de jaarrekening (o.a. paragraaf lokale heffingen) en zo nodig betrokken bij de tariefstelling in de (meerjaren)begroting.

7.3 Raming ontwikkelingen en aanbevelingen

	Maatregel	Investeringskosten
	Beleidsmatig en administratief	
1.	Aanpassen beheersverordening:	40 uur (op werkplan 2022)
2.	Handhaven regels uit beheersverordening:	reguliere uren
3.	Aanpassen softwareprogramma en financiële administratie op gedifferentieerde tarieven en nieuwe onderdelen	reguliere uren
4.	Aanpassen beheersverordening aan nieuwe wetgeving:	op termijn
	Projecten	
5.	Vorbereiden en uitvoeren ruimingsplan	€ 4.000 jaarlijks (in begroting opgenomen) + 100 uur VAT *)
6.	Verbetering servicevoorzieningen (gereedschap, rolstoel)	€ 2.500 - € 5.000 + 36 uur VAT
7.	Realiseren nagedachtenisplek met gedenkmonument	Uit bestaand reserveringsbudget + 70 uur VAT
8.	Realiseren begraven in natuurlijke(re) omgeving	Uit bestaand reserveringsbudget + 100 uur VAT

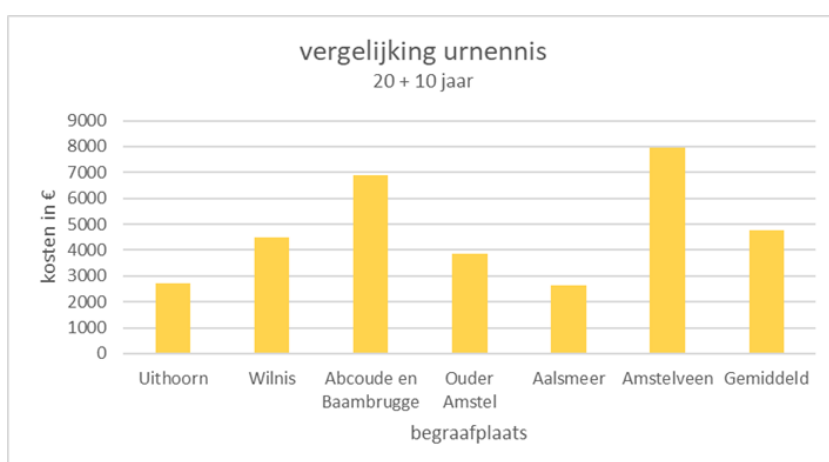
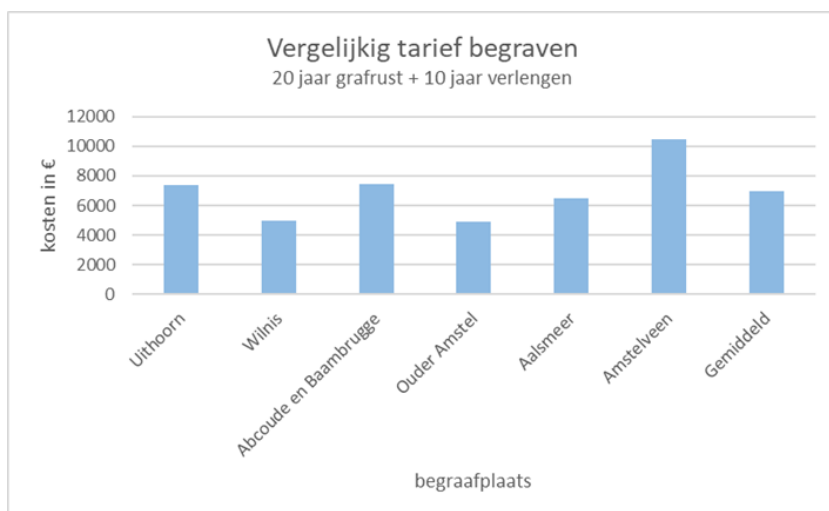
*) VAT = voorbereiding, administratie en toezicht

7.4 Benchmark

Voor het bepalen van de tarieven is ook een vergelijk gemaakt met enkele begraafplaatsen in de regio. Bij het vergelijken van de tarieven is gekeken naar de gemeentelijke tarieven. De kosten van een begraafing in zijn geheel zijn hoger voor de nabestaanden omdat daar ook de kosten van de begrafenisonder-nemer bij komen.

Voor de benchmark is uitgegaan van een particulier graf met een grafstertermijn van 20 jaar met een eenmalige verlenging van 10 jaar. Deze combinatie is ook gehanteerd voor het vergelijken met de asbestemming. De tarieven van Uithoorn zijn vergeleken met vijf andere locaties uit de omgeving: Wilnis, Abcoude en Baambrugge, Ouder- Amstel, Aalsmeer en Amstelveen.

Uit de benchmark blijken de kosten in Uithoorn voor begraven rond het gemiddelde uitkomen. De kosten voor de asbestemming vallen onder het gemiddelde.

Op basis hiervan is geconcludeerd dat een algemene verhoging van de tarieven het aantal begravingen en asbestemmingen negatief zal beïnvloeden.

8 Ontwikkelagenda

8.1 Aanbevelingen en besluitvorming

In deze paragraaf zijn in de uitvoeringsagenda de aanbevelingen opgenomen om de inrichting, het beheer en de exploitatie van de Algemene Begraafplaats Uithoorn te verbeteren.

Op basis van dit beheerplan worden de beleidsmatige en financiële consequenties vastgelegd in de nieuwe beheersverordening en de tarievenlijst 2022.

8.2 Uitvoeringsagenda

	Maatregel	Planning
	Beleidsmatig en administratief	
1.	Aanpassen beheersverordening: 1. actualiseren aanvullende regels voor grafbedekking (o.a. urnentuin en urn in monument) 2. invoegen maximaal eenmalig opnieuw begraven in het zelfde graf (het zgn. schudden)	2022
2.	Handhaven regels uit beheersverordening: 1. Inventariseren verlopen grafrechten en aanschrijven 2. Na vervallen grafrecht of verstrijken begraaftermijn verwijderen grafbedekking	Jaarlijks
3.	Aanpassen softwareprogramma en financiële administratie op gedifferentieerde tarieven en nieuwe onderdelen	2022

4.	Aanpassen beheersverordening aan nieuwe wetgeving: Na het vaststellen van de nieuwe Wet op de Lijkbezorging zo snel mogelijk aanpassen van de verordening.	Op termijn
	Projecten	
	Vorbereiden en uitvoeren ruimingsplan	Jaarlijks
	Onderzoeken mogelijkheden verbetering servicevoorzieningen (gereedschap, rolstoel)	2022
	Realiseren nagedachtenisplek met gedenkmonument	2022-2023
	Realiseren begraven in natuurlijke(re) omgeving	2022-2023

9 Bronnen

- [Bedrijfsplan Algemene Begraafplaats Noordammerweg Uithoorn -Actualisatie 2014-2017](#); L. Becker-den Boon; 28 november 2013
- [Beheersverordening gemeentelijke begraafplaats\(en\) gemeente Uithoorn 2015](#), vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van Uithoorn van 23 mei 2014;
- [Verordening grafrechten 2021](#), vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van Uithoorn van 17 december 2020;
- ['Niets is zo erg als een dode begraafplaats'](#), Brenda Mathijssen
Artikel VNG Magazine nummer 5 (2021)
- ['De begraafplaats van de toekomst'](#), Mariska Overman & Rob Bruntink Bureau MORBidee september 2020;
- Website [gedenk-bomen.nl](#); investering, kosten en opbrengsten
- Beheerplan begraafplaats Leiderdorp 2020-2029; S. v.d. Vlies & R. Landman, november 2018;
- website [Begraafplaatsen - beheer en onderhoud | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](#); Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed;
- [Actualisatie beheerplan begraafplaatsen gemeente Lansingerland](#); L.A. Verburg, september 2016
- Website [Branchevereniging voor begraafplaatsen | LOB](#); diverse artikelen
- Website [Wet op de lijkbezorging | VNG](#)
- Website [Natuurbegraven Nederland – Vereeuwig je natuur](#)